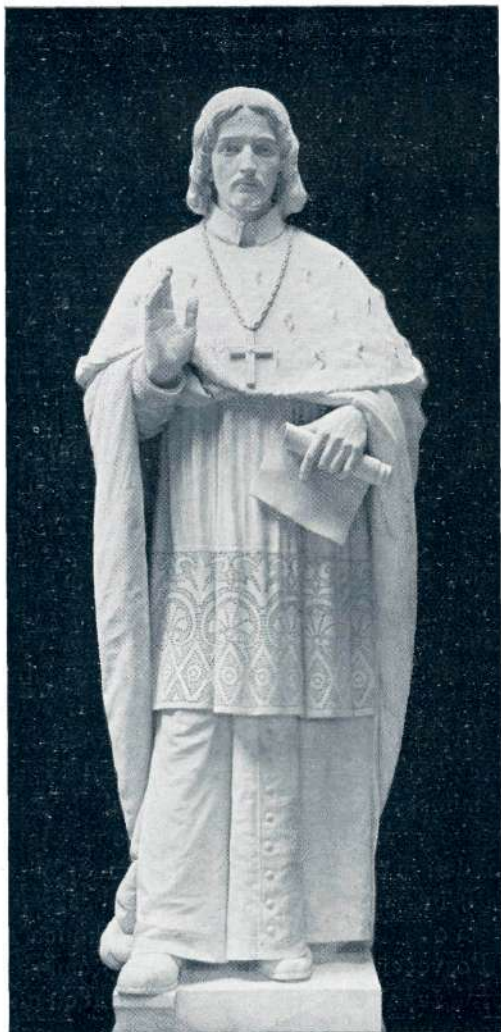

Kranjskem nič manj kot 24 evangelijskih pridigarjev, ki so jih deželni stanovi z Nemškega priklicali in jih z deželnim denarjem plačevali. Ob smrti Trubarjevi (l. 1586.) je bil le majhen del ljubljanskih prebivalcev — vseh je takrat štela Ljubljana kakih 7000 — katoličanov, in to iz najnižjih slojev. Na Kranjskem je bilo po poročilu Frančiška Barbaro, ki je bil od papeža

IVAN PENGOV: ŽIGA LAMBERG.

Klementa VIII. leta 1593. poslan pregledat one avstrijske dežele, ki so spadale k oglejski škofiji, vse plemstvo krivoversko, meščanov je bilo le še malo katoliških, samo kmetje so bili še trdni v veri. Nekoliko let pozneje pa je bilo ravno narobe. V zmislu ukazov vladarja nadvojvoda Ferdinanda je škof Hren v par letih dal mestu in deželi katoliški značaj. 22. oktobra 1598 je Ferdinand izdal ukaz, da morajo protestantovski pridigarji v osmih dneh Kranjsko zapustiti. Povelje je bilo v Ljub-

ljani razglašeno 30. oktobra. Že 1. novembra je Hren vzel v last cerkev sv. Elizabete v meščanski bolnišnici v današnji Stritarjevi ulici, kjer so opravljali ljubljanski protestantje že 40 let službo božjo. Pri vходу v cerkev je razbil krstni kamen, raztrgal knjige, poškopil cerkev z blagoslovljeno vodo, da bi jo s tem očistil (rekonciliiral), imel je v njej slovesno sv. mašo, naslednji dan pa je bilo zadušno sv. opravilo za mrtve. Navzočih je bilo mnogo katoliških vernikov. Prav ta dogodek je imel umetnik Pengov v mislih, ko nam je Hrena uprizoril, kako ostro gleda v palačo zaklada mestne bolnišnice, ki danes tam stoji, kjer je bila v Hrenovem času cerkev sv. Elizabete.

Kakor prej za Štajersko, je nadvojvoda Ferdinand tudi za Kranjsko ustanovil protireformacijsko komisijo 22. decembra 1600. Komisiji na čelo je postavil škofa Hrena, člana komisije pa sta bila kranjski deželni glavar Jurij Lenkovič in kranjski vicedom Jožef pl. Rabatta, oba ugledna in vplivna ter vneta katoliška moža in odločna nasprotnika protestantizma, in še neki tretji plemič. Po navodilu, ki so ga protireformacijski komisarji od nadvojvoda dobili, so dali protestantom na prosto voljo, ali da so se povrnili v naročje katoliške cerkve, ali pa da so morali v 45 dnevih mesto in nadvojvodske dežele zapustiti. Svoja posestva so smeli po svoji volji prodati.

Škof Tomaž si je zlasti prizadeval, da bi zapeljane vernike pripeljal spet na pot resnice in pravice. Nikjer ni kot protireformator opustil poučevanja v katoliški veri. Zato si je po pravici pridobil častno ime »Kranjskega apostola«. Le proti trdovratnim in nepokornim je ostro nastopal.

Še preden je bila protireformacijska komisija uradno nastavljena, je Hren že 9. aprila 1600 iztrgal protestantom cerkev v Velenju na Štajerskem.

Takoj pa, ko je bila imenovana komisija ustanovljena, je začel s protireformacijo v ljubljanski stolnici. Oznanjeval je besedo božjo v slovenskem jeziku 24., 25., 26. in 27. decembra. Nemški pa je pridigal iste dni pri Sv. Jakobu. Po teh govorih je začela komisija takoj odločno vršiti svoj posel. Dne 29. decembra 1600 je sežgala na ljubljanskem trgu osem voz luteranskih knjig; dne 9. januarja 1601 pa tri vozove.

Dne 8. februarja 1601 so začeli reformacijski komisarji reformirati mesto Kamnik, 11. februarja mesto Kranj, 13. februarja Trzič, 17. februarja Škofjo Loko, 7. marca Radoljico, 15. marca Kranjsko goro in Belo peč (Weißenfels), 16. marca Jesenice.

Dne 21. junija tega leta se je v Ljubljani spet vršila procesija sv. Rešnjega Telesa. V kratkem